

ČTENÍ ODBORNÉHO TEXTU: **EFEKTIVNÍ ČTENÍ; KRITICKÉ ČTENÍ A POROZUMĚNÍ TEXTU.**

**Proseminář k akademickým
dovednostem**

ÚKOL

- Doplnění všech předchozích úkolů
  - Na základě textu "Proč je dobré mít antropologii" (Výkonný výbor EASA 2016) krátce pojednejte, čemu se antropologie věnuje a jaké jsou její hlavní aspekty. Rozsah cca 250 slov. (Jirka)
  - 5 rozdílů mezi odborným a neoborným textem
  - Téma a bibliografie („Proč je důležité mít antropologii“)
  - Parafráze a citace odstavce
  - Identifikace hlavního argumentu textu (Janošcová, Herboczek, Žilinská, Šak, Kuliš, Trunčková)
- !!!!!!!!!!!!!!Doplnit do konce týdne!!!!!!!!!!!!!!OTÁZKY?????????????????????

REFLEXE ÚKOLU

- citovat text, na který úkol píšete
- Formát
  - Jméno do
    - názvu dokumentu
    - hlavičky dokumentu
- téma závěrečných prací
  - 1 text ze SVIP „tělo a gender“
  - všech 5 zdrojů musí být odborná literatura z oblasti sociologie a antropologie

ČTENÍ ODBORNÉHO TEXTU

- Proč se zabývat čtením, když máme základní čtenářskou dovednost dávno osvojenou?

UČEBNICE X ODBORNÉ TEXTY

[HTTPS://WWW.SLIDESHARE.NET/RS_KNIHOVNAFFMU/EFEKTIVN-TEN-A-HODNOCEN-ODBORNHO-TEXTU](https://www.slideshare.net/RS_KNIHOVNAFFMU/EFEKTIVN-TEN-A-HODNOCEN-ODBORNHO-TEXTU)

učebnice studie X odborné texty

- logické řazení informací
- text k zapamatování zvýrazněn
- „návod k použití“
- didaktické cíle
- přehlednost a systematičnosti
- názornost

terminologická nejednoznačnost

prostředník komunikace mezi odborníky

předpokládají poučeného čtenáře

zprávy o výzkumech a jejich výsledcích

čtivost se odvíjí od stylu autora

autor může vycházet z různých koncepcí, ale nevykládá je

TYPY TEXTŮ → TYPY ČTENÍ

- pasivní čtení
- aktivní čtení
  - charakter
  - cíl

HLAVNÍ ZÁSADY ČETBY ODBORNÝCH TEXTŮ

(ŠANDEROVÁ 2009: 21)

- porozumění textu a problému o němž pojednává
- číst hospodárně – jen tolik, kolik jsme schopni aktivně zpracovat
- → číst EFEKTIVNĚ

EFEKTIVNÍ ČTENÍ

(ŠANDEROVÁ 2009: 22)

- identifikace klíčových pasáží
  - Co ty ostatní pasáže?
- identifikace hlavních myšlenek (základní tvrzení)
- identifikace argumentů na jejich podporu (na jakém základě autor k tezím dospěl)
  - zvážení jejich přesvědčivost, přednosti a slabiny
  - = kritické čtení

OBTÍŽE S EFEKTIVNÍM ČTENÍM

- Co když nemůžeme najít klíčové pasáže, myšlenky a podpůrné argumenty?
  - Dokud nezískáme vyšší čtenářské dovednosti, číst text několikrát
- Co když nerozumíme termínům?
  - slovníky
  - internet (wikipedia)
  - konzultace

CÍL ČETBY

(ŠANDEROVÁ 2009: 24)

!!!POROZUMĚT TEXTU!!!

- aktivní čtení
  - **klademe si otázky**
    - **Jakým problémem se autor/ka zabývá**
    - **K jakým závěrům dospěl/a?**
      - = jak na otázky odpovídá
    - **O co své závěry opírá?**
      - = jaké argumenty uvádí na jejich podporu
  - **děláme si poznámky a dokumentaci**

JAKÁ JE FUNKCE JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ TEXTU?

- titul/ název
- abstrakt
- úvod
- teoretická část
- empirická část/ stať
- závěr

POROZUMĚNÍ TEXTU A ROLE JEHO ČÁSTÍ

- 1. definice problému
- 2. definice závěru textu (hlavního argumentu; teze)
  - titul
  - abstrakt
  - záložka na obálce
  - obsah
  - úvod
  - teoretická část
  - empirická část
  - závěr
  - věcné a jmenné rejstříky
  - seznam použitých zdrojů
  - předmluva
  - glosy na úvodu stránky
  - úvody kapitol
  - závěry kapitol
  - poznámky pod čarou

EFEKTIVNÍ ČTENÍ: ROZŠÍŘENÍ

(ŠANDEROVÁ 2009: 37)

- informativní / letmé čtení
  - cca 100-150 str/h
  - cíl: získat základní přehled
  - čteme jen názvy kapitol
  - zaměřujeme se na tabulky, schémata, obrázky, zvýrazněné pasáže, seznam literatury
  - běžné čtení
- cca 30-40 str/h
  - čteme závěr, popř. úvod
  - zaměříme se na pasáže, které na základě letmého čtení považujeme za klíčové (metoda, východiska)

METODA SQ3R

- Survey → Udělej si přehled
- Question → Ptej se
- Read → Čti
- Recite → Rekapituluj
- Review → Zpětně kontroluj

1. SURVEY → UDĚLEJ SI PŘEHLED

FUNKCE JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ TEXTU?

- Cíl: **udělat si názor na text a zhodnotit jeho relevanci**
  - **titul**
  - **abstrakt**
  - záložka na obálce
  - obsah
  - **úvod**
  - **teoretická část**
  - **empirická část**
  - **závěr**
  - věcné a jmenné rejstříky
  - seznam použitých zdrojů
  - předmluva
  - glosy na úvodu stránky
  - úvody kapitol
  - závěry kapitol
  - poznámky pod čarou

2. QUESTION → PTEJ SE

- Pokud text vyhovuje záměru → **Utřídit myšlenky o pojednávaných tématech**
  - Pokládání otázek, na které budete hledat v dokumentu odpovědi
  - Zásady
    - Přemýšlejte o souvisejících problémech
    - Spojte s látkou probíranou na přednáškách
    - Ptejte se, co už o tématu víte
    - Vypomozte si **přeformulováním titulu dokumentu, nebo názvů kapitol**
    - Využijte otázky, které naleznete v knize
- Př.
  - „Genderovanost porodu“; „Jak genderové vztahy formují proces porodu“; „Kulturní aspekty porodu“; „Kulturní konstrukce genderu“; „Jaké situace zviditelňují genderovanost porodu“
  - „Řád veřejných toalet“; „Gender a moc strukturní a interakční“; „Klasifikace dle etnicity, genderu a sexuální orientace“; „Toaletářka jako strážkyně normality“
  - „Co se stalo s ženami a muži“; „Co je gender“; „Co je pohlaví“; „Potíže s genderem?“; „Existuje gender?“

3. READ → ČTI

- Důkladné čtení jednotlivých kapitol – Hledání odpovědí na otázky
- Jak na to?
  - Dělejte si poznámky
  - Čtěte text po odstavcích
  - Snažte se zachytit hlavní myšlenku/ problém – podtrhávejte slova, která jí/ jej vystihují
  - Nevpisujte do vypůjčených knih!
  - Při čtení věnujte pozornost
    - Obrázkům (ozřejmují souvislosti)
    - Tabulkám (shrnutí; ilustrace)
    - Grafům (shrnutí; ilustrace)
  - Zvýrazněným výrazům

4. RECITE → REKAPITULUJ

- Ověřte si, co Vám přečtený oddíl dal
- Jak na to?
  - Využijte otázky z 2. části – Zkuste z paměti odpovědět
  - Poznamenejte si odpovědi v podobě klíčových slov (slov, vyjadřující podstatu odpovědi)
  - Konfrontujte je s doplňujícími informacemi
  - Pomozte si vyjádřením důležitých myšlenek nahlas

5. REVIEW → ZPĚTNĚ KONTROLUJ

- Pospojte si jednotlivé získané poznatky z celého textu
- Jak na to?
  - Pokuste se knihu/ článek zopakovat (parafrázovat) uceleným, shrnujícím způsobem
  - Využijte Vašeho poznámkového aparátu z předchozích fází

ORIENTACE V ODBORNÉ LITERATUŘE

(ŠANDEROVÁ 2009: 40-49)

- Abstrakt/ Resumé
  - výtah/ shrnutí = stručná charakteristika nějakého textu
- Anotace
- Recenze

ABSTRAKT A RESUMÉ

- abstrakt
  - úspornější
  - identifikuje problém (včetně perspektivy)
  - shrnuje závěry (včetně přínosu ve vztahu k literatuře)

- resumé
  - delší
  - viz výše + uvádí základní argumenty

ANOTACE

(ŠANDEROVÁ 2009: 43-44)

- Anotace v odborném časopise
  - O čem text pojednává
  - Jak je členěný
  - Jakým problémem se jedn. části zabývají
- Anotace tzv. nakladatelská

RECENZE

= zhodnocení díla

- Základní informace (i o autorovi)
- Hodnocení obsahu i formy
  - závěry práce
  - jednotlivé kapitoly
  - názor na knihu (text) jako celek + argumenty
- Kdo?
  - Odborníci
  - Studenti
- Míra kritiky?
  - Čím je kritičtější, tím musí být lépe napsána!

KRITICKÉ ČTENÍ

(ŠANDEROVÁ 2009: 30-31)

- Zkoumání
  - Logiky textu
  - Hodnověrnosti argumentů
  - Smysluplnosti východisek či předpokladů
  - Přesvědčivosti závěrů
- Uvažujeme o tom, **na kolik a jak kvalitně jsou tvrzení podložena, zda by nebylo možné na základě daných argumentů formulovat jiné závěry**
- Každá polemika s textem musí být **opřena o kritické čtení, jemuž předchází důkladná analýza a interpretace textu**

JAK VÉST O PŘEČTENÉM DOKUMENTACI

(ŠANDEROVÁ 2009: 34-36)

- **Poznámky**

- Shrnutí → konspekt
- Otázky
  - Co je zřejmé a nepochybné vs. Co v nás vyvolává pochybnosti?
  - S čím souhlasíme?
  - Co se nám zdá podezřelé a proč?
  - Která tvrzení se nám zdají jednoznačná a která nikoli?
  - Kde se autor opakuje?
  - Kde se zdá, že si protirečí?
  - Kde jsme se s podobným, či zcela opačným tvrzením setkali,
  - Co autor předpokládá, aniž se o tom zmínil?
  - Na kolik jsou jeho předpoklady oprávněné?

- **Dokumentace**

- **Poznámky citovat!!!!**

- →→→→→→ **Jsmo schopni poznamenat základní myšlenky z hlavy?**

CVIČENÍ - ÚKOL

Definuj hlavní argument textu (Hrešanová, 2012)

PŘÍŠTÍ HODINA

- **Téma**
  - Psaní odborného textu: základní typy práce s odbornou literaturou (recenze, komparace, kompilace), volba typu textu.

- **Úkol**
  - Vypracujte resumé na text ze SVIP (který jste si vybrali k projektům) + připojte otázky (viz „Jak vést o přečteném dokumentaci“)
  - Vycházejte při tom ze Šanderové (Šanderová 2009: 41-43)